

Dziedzictwo Epidemii - Florencja (Włochy)

2021-01-05

Poprzedzona trzema znaczącymi ostrzegawczymi zwiastunami (jak kometa, grad, świeca), plaga nawiedziła Florencję w 1348 roku, aby pozostać tam do września owego roku. Epidemia rozprzestrzeniła się szybko, powodując śmierć 3/5 populacji florenckiej. Konsekwencje społeczne, wywodzące się z tej sytuacji, są nieludzkie i okrutne: niektórzy, w panice i owładnięci strachem, unikają chorych, inni bez lęku pomagają im w poszukiwaniu leku. Ponadto, człowiek szuka kozła ofiarnego: kary boskiej, koniunkcji trzech planet, ognia, który miałby rozprzestrzenić epidemię. Zaraza dotyka bez wyjątku ludzi na wszystkich warunkach życia i wszelkich klas społecznych; jednak najbogatsi po śmierci zostawiają puste i nieodwiedzane domy, co zachęca pozostałych przy życiu do wejścia w ich posiadanie, wraz z całym wyposażeniem. Dlatego plaga wyrządza Florencji wielkie szkody. W tym okresie odeszło także wielu artystów, takich jak np. bracia Pietro i Ambrogio Lorenzetti.

W czasie, gdy Bractwo Miłosierdzia działało już aktywnie, nadal odgrywając ważną rolę w leczeniu chorych (istotnie, nawet ambulans we Florencji nosi nazwę „Misericordia” (Miłosierdzie): „Tam jest chory, przed domem zaparkowana jest «Misericordia»”). Konfraternia szybko się wyróżniła, abstrahując od stałej działalności, polegającej na transportowaniu chorych i paleniu zwłok, zwłaszcza podczas częstszych nawet plag.

Ponadto, chorzy byli leczeni w szpitalu Santa Maria Nuova. Szpital został założony w 1288 roku przez Folco Portinari, ojca Beatrice, w której kochał się Dante. Folco został przekonany do tego przedsięwzięcia przez Monnę Tessę, gosposię rodziny, której szczątki spoczywają pod grobowcem, nadal widocznym w byłym klasztorze szpitala - Chostro delle Ossa (klasztorze kości).

To jedna z najstarszych i najważniejszych placówek zdrowotnych Florencji, która z upływem wieków stała się bardzo bogata i pełna potencjału, dzięki licznym spadkom i darowiznom, mogąc między innymi liczyć na liczne, podległe kościoły rozrzucone po całym terytorium Toskanii. Poza zarysem historycznym, ma przyzwoite zaplecze artystyczne dzięki obfitości dekoracji, wykonanych na przestrzeni wieków przez florenckich artystów. Mając na uwadze, że w niektórych sytuacjach szpital musi wyjść naprzeciw potrzebie ochrony prac, dziś wiele dzieł sztuki ulokowanych jest w pobliskich muzeach, jak w przypadku Szpitala Niewiniątek (Spedale degli Innocenti) i Muzeum św. Marka.

Wielkie znaczenie miała także Bazylika Santa Maria Novella, dająca schronienie dzieciom osieroconym przez rodziny, które zmarły w wyniku plagi, jak również Szpital Niewiniątek (Spedale degli Innocenti) i Bazylika św. Krzyża (Basilica Santa Croce), z gigantycznym freskiem Andrea Orcagna pod tytułem „Triumf Śmierci”.

Bazylika Santa Croce

Szpital Niewiniątek

Oprócz tych struktur, w każdym kościele i klasztorze znajdował się szpital, gdzie przyjmowano pielgrzymów i wędrowców, a w czasie epidemii leczono chorych.

Wznoszono też lazarety, zwykle poza murami miasta, ale na przestrzeni wieków i wraz z rozwojem miasta zostały zburzone lub przekształcone w inne struktury, dlatego nie pozostaje po nich więcej żaden ślad.

„Dekameron” (z języka greckiego δέκα μερών Deca Meron – dziesięciu dni) to historia dziesięciu młodych ludzi, którzy, spotkawszy się w kościele Santa Maria Novella we Florencji, decydują się na ucieczkę przed epidemią czarnej śmierci w 1348 roku, przez dziesięć dni schronić się poza miastem, w domach na wzgórzach florenckich, i każdego dnia opowiadać po kolei jedną historię. Sto nowel, z wyjątkiem trzech, opiewa okres poprzedzający okres życia Boccaccia, w którym utrwaliły się nowa kultura i literatura, i które podkreśliły znaczenie włoskich handlarzy w śródziemnomorskiej i wschodniej Europie.

We wstępie do części „Dekameronu” opisującej pierwszy dzień, Boccaccio opisuje epidemię, jaka nawiedziła Florencję w 1348 roku, „straszny początek” wyjaśniający dlaczego opowiadający opowieści spotkali się w kościele Santa Maria Novella i zdecydowali opuścić miasto, usprawiedliwiając rację bytu opowieści. Część otwierająca dzieło to wielki scenariusz strasznej plagi, w której jednak dominuje poczucie zaskoczenia i oszołomienia plagą, pozostaje też wątpliwość czy jest spowodowana karą boską czy wpływem niebieskim diabła, przewidywanego już w świeckiej i nowoczesnej mentalności która w przeważającej części zdominuje książkę.

Plaga miała miejsce po raz kolejny w 1630 roku, i mamy jej kilka świadectw artystycznych:

Luigi Baccio del Bianco „Plaga we Florencji w 1630 roku” (Muzeum Misericordia di Firenze, olej na płótnie):

Gaetano Zumbo „Triumf Czasu” (Muzeum Historii Naturalnej La Specola, 1690 rok, polichromia):

Gaetano Giulio Zumbo, lub Zummo (Syrakuzy, 1656 - Paryż, 22 grudnia 1701), był opatem sycylijskim, sławnym w XVII wieku ze swoich dzieł wykonywanych z wosku. Tematyka jego dzieł większości związana była ze śmiercią, chorobą i gniciem ciał, lecz nie brak też dowodów na szopki jego autorstwa. Pracował na usługach Wielkiego Księcia Cosimo III de 'Medici od lutego 1691 roku do kwietnia 1695 roku. W tym okresie Zumbo stworzył cztery kompozycje, których tematem były różne stadia rozkładu ludzkiego ciała: „Rozkład I” (lub „Triumf Śmierci”) i „Zaraza” dla Wielkiego Księcia Ferdynanda Medyceusza, syna Kosmy III, a dla Kosmy: „Rozkład II” (lub „Mogiła lub „marność ludzkiej wielkości”) i „Konsekwencje syfilisu”. Dzieła są teraz przechowywane w muzeum - Museo della Specola we Florencji. Jednak ostatnie z nich, umieszczone już w rzymskim pałacu Palazzo Corsini, zostało częściowo zniszczone podczas powodzi w 1966 roku. W 1695 roku Zumbo nagle opuścił suwerena, pozostawiając go w żalu z powodu utraty tak wielkiego artysty.

Oto krótkie podsumowanie, dotyczące największych epidemii, jakie dotknęły Florencję która jednak cierpiała z powodu również innych tragedii, zwłaszcza powodzi spowodowanych wystąpieniem z brzegów rzeki Arno. Warto pamiętać, że po okropnej pladze w 1348 roku, Florencja odbudowała się, a rozpoczęty wiek Renesansu, pozostawił cuda, jakich miasto jest pełne: oby była to wiadomość budząca nadzieję, że pewnego dnia, po zakończeniu koszmaru, będziemy wszyscy mogli wrócić do bardziej sensownego i pełnego uczuć, wartościowego życia.

**Magiczny
Kraków**

Materiał przygotowany przez Urząd Miasta Florencji